

Βρυξέλλες, 7 Ιουλίου 2023
(OR. en)

11664/23

ENV 832
CLIMA 350
AGRI 385
FORETS 82
RECH 347
ENER 438
IND 378
COMPET 745
CHIMIE 70

SAN 451
ECOFIN 761
CONSOM 274
AGRILEG 128
SEMENCES 30
PHYTOSAN 42
PESTICIDE 37
FOOD 58

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	6 Ιουλίου 2023
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2023) 410 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ σχετικά με τη διασφάλιση της διηνεκούς και βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων της ΕΕ

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2023) 410 final.

σνημμ.: COM(2023) 410 final

Βρυξέλλες, 5.7.2023
COM(2023) 410 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**σχετικά με τη διασφάλιση της διηνεκούς και βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων της
ΕΕ**

1. Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία είναι απαραίτητη για την υγεία των ανθρώπων και του πλανήτη μας. Από την παρουσίασή της τον Δεκέμβριο του 2019, έχει κινητοποιήσει έναν βαθύ και ολιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας και της οικονομίας μας. Οι ήδη συμφωνηθείσες και ολοκληρωθείσες **πρωτοβουλίες προσαρμογής στον στόχο του 55 % (Fit for 55)** και η πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά τις προτάσεις για την **κυκλική οικονομία** και τη **μηδενική ρύπανση** προετοιμάζουν το έδαφος για την επίτευξη των κλιματικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030 και το 2050.

Οι πρωτοβουλίες αυτές και οι στόχοι τους βασίζονται σε λύσεις που παρέχονται από τη φύση, τον καλύτερο σύμμαχό μας στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και στις νέες τεχνολογίες και την καινοτομία. Για την τήρηση των διεθνών δεσμεύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει τόσο της συμφωνίας του Παρισιού όσο και του πλαισίου για τη βιοποικιλότητα Κουνμίνγκ-Μόντρεαλ, καθώς και ενόψει της ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, για τη διασφάλιση της μετάβασης σε μια βιώσιμη οικονομία και την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και προσαρμογής, ιδίως δε για την ενίσχυση των απορροφήσεων άνθρακα από φυσικές καταβόθρες, και για την υλοποίηση του νομοθετήματος της ΕΕ για το κλίμα, πρέπει επείγοντως να αποκαταστήσουμε και να ενισχύσουμε την ανθεκτικότητα των φυσικών οικοσυστημάτων σε ολόκληρη την ΕΕ. Πρέπει να αυξήσουμε την ικανότητά τους να μας συνδράμουν στην προσαρμογή μας στην κλιματική αλλαγή, να βελτιώσουμε τη διατήρηση των υδάτινων πόρων και να ενισχύσουμε την παραγωγική τους ικανότητα ώστε να εξασφαλίσουμε διαρκή επισιτιστική και υλική ασφάλεια.

Δεδομένου ότι οι ξηρασίες, οι δασικές πυρκαγιές, η λειψυδρία και οι πλημμύρες κινδυνεύουν να αυξηθούν ραγδαία, και ήδη πλήττουν τραγικά τα τρία τέταρτα των ευρωπαϊκών χωρών¹, απαιτείται μεγαλύτερη πρόοδος όσον αφορά έναν άλλο πυλώνα της Πράσινης Συμφωνίας: τη **διασφάλιση της βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων της ΕΕ**. Έτσι θα ενισχυθεί επίσης η ανθεκτικότητα των ευρωπαϊκών τροφίμων και της γεωργίας.

Η μη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, η οποία, με τη σειρά της, κοστίζει ήδη χιλιάδες ζωές και δισεκατομμύρια ευρώ μόνο στην ΕΕ, είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της κλιματικής κρίσης και της κρίσης βιοποικιλότητας². Για να εξασφαλιστεί ένα αξιοπρεπές και βιώσιμο μέλλον για εμάς και για τις επόμενες γενιές, και για να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της ΕΕ έναντι των καταστροφών, τα υγιή οικοσυστήματα είναι ουσιαστικής σημασίας. Η υποβάθμιση και η ρύπανση των εδαφών και η αποδυνάμωση της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων επιβαρύνουν πολλούς τομείς, ιδίως τη γεωργία, την αλιεία και τις συναφείς αξιακές αλυσίδες. Με τη σειρά τους, οι μειωμένες αποδόσεις λόγω

¹ Κοινό Κέντρο Ερευνών — Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ξηρασίας

² Μεταξύ του 1980 και του 2021, οι ζημιές που συνδέονται με τις καιρικές συνθήκες και το κλίμα ανήλθαν σε περίπου 560 δισ. EUR (τιμές του 2021). Είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι, κατά την τελευταία δεκαετία, οι ζημιές που συνδέονται με τις καιρικές συνθήκες και το κλίμα συνέχισαν να αυξάνονται σταθερά. Ένα μόνο γεγονός, όπως οι πλημμύρες του 2021 στη Γερμανία και το Βέλγιο, μπορεί να προκαλέσει ζημιές ύψους σχεδόν 50 δισ. EUR.

υποβαθμισμένου περιβάλλοντος, ρύπανσης, ξηρασίας, καύσωνα, πλημμυρών και νέων επιβλαβών οργανισμών επιβαρύνουν με αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων τους γεωργούς, τους αλιείς και, κατά συνέπεια, τους πολίτες.

Με τη δέσμη αυτή, η ΕΕ εξακολουθεί να τηρεί τις διεθνείς δεσμεύσεις της, κάνοντας τα πρώτα βήματα για υγιή εδάφη στην Ευρώπη, με την υποβολή πρότασης για **την παρακολούθηση και την ανθεκτικότητα του εδάφους**, η οποία θα μας παράσχει τη δυνατότητα να παρακολουθούμε την υγεία των εδαφών και να προσφέρουμε μια σειρά μέτρων στήριξης ώστε να καταστούν σταδιακά υγιή. Στο πλαίσιο της δέσμης προτείνεται επίσης, όπως ορίζεται και στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», ένα νέο κανονιστικό πλαίσιο για το **φυτικό και δασικό αναπαραγωγικό υλικό**, το οποίο θα τονώσει την καινοτομία και τις βιώσιμες πρακτικές, αξιοποιώντας την τεχνολογική πρόοδο σε **νέες γονιδιωματικές τεχνικές** για την ανάπτυξη ανθεκτικών φυτών και την περαιτέρω μείωση της χρήσης των χημικών φυτοφαρμάκων και του συνδεδεμένου με αυτά κινδύνου. Τα μέτρα για την πρόληψη και τη μείωση των **αποβλήτων τροφίμων και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων** θα συμβάλουν επίσης στην αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων και στην περαιτέρω μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, όπως ορίζεται επίσης στο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία.

Η δέσμη αυτή **συμπληρώνει τις προηγούμενες προτάσεις της Πράσινης Συμφωνίας** που έχουν ήδη εγκριθεί, όπως το νομοθέτημα για το κλίμα και ο αναθεωρημένος **κανονισμός LULUCF**, ή εκείνες που βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία συναπόφασης, όπως το **νομοθέτημα για την αποκατάσταση της φύσης**, το οποίο αποτελεί την εμβληματική πρόταση του πυλώνα φυσικών πόρων της Πράσινης Συμφωνίας και είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των συμφωνηθέντων διεθνών στόχων για τη βιοποικιλότητα. Η δέσμη αυτή συνδέεται επίσης στενά με προτάσεις για την **πιστοποίηση της αφαίρεσης άνθρακα** ή για την **ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων**, καθώς και με εκείνες που συνδέονται με τη **μηδενική ρύπανση**. Από κοινού, οι προτάσεις αυτές **θα επιτρέψουν στην ΕΕ να κατευθύνει και να επιταχύνει τη μετάβαση σε μια βιώσιμη οικονομία και κοινωνία**.

Ο συνδυασμός τούτων των μέτρων θα αποφέρει μακροπρόθεσμα οικονομικά, κοινωνικά, υγειονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη σε όλους. Ιδιαίτερα όσοι ζουν άμεσα από τη γη και τη φύση, θα αποκομίσουν οφέλη υπό τη μορφή **ανθεκτικότερων φυσικών πόρων**. Τούτο συμβάλλει στην ευημερία των αγροτικών περιοχών, στην **επισιτιστική ασφάλεια** και σε μια ανθεκτική και **ακμάζουσα βιοοικονομία**, αποτελεί δε θωράκιση κατά των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας βιοποικιλότητας. Με την αύξηση της ανθεκτικότητας και της υγείας των εδαφών, οι προτάσεις αυτές μπορούν να παράσχουν **πρόσθετες ευκαιρίες εισοδήματος για τους γεωργούς και τους διαχειριστές γης**, οι οποίοι μπορούν να ανταμείβονται για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία και να λαμβάνουν ενισχύσεις για οικοσυστημικές υπηρεσίες ή για την αύξηση της αξίας των υγιών εδαφών και των τροφίμων που παράγονται σε αυτά.

2. Αξιοποίηση των φυσικών πόρων και βελτίωση της υγείας του εδάφους

Η σημερινή πραγματικότητα είναι ότι η κατάσταση των εδαφών της ΕΕ είναι εξαιρετικά ανησυχητική. Επί του παρόντος, το 60 έως 70 % των εδαφών στην ΕΕ είναι σε κακή κατάσταση υγείας³. Επιπλέον, ένα δισεκατομμύριο τόνοι εδάφους εκπλένονται κάθε χρόνο λόγω διάβρωσης, γεγονός που σημαίνει ότι το εναπομένον γόνιμο επιφανειακό στρώμα ελαττώνεται διαρκώς. Η δέσμευση γης και η σφράγιση του εδάφους οδηγούν επίσης σε μη αναστρέψιμη απώλεια των πιο γόνιμων εδαφών. Το συνολικό κόστος που συνδέεται με την υποβάθμιση του εδάφους εκτιμάται ότι υπερβαίνει τα 50 δισ. EUR ετησίως. Χωρίς την κατάλληλη δράση, το κόστος αυτό μόνο να αυξάνεται πρόκειται.

Οι ξηρασίες, οι πλημμύρες, οι επιδημίες επιβλαβών οργανισμών, οι δασικές πυρκαγιές και άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα που προκαλούνται από το κλίμα (συμπεριλαμβανομένων των καταιγίδων) έχουν υποβαθμίσει περαιτέρω την υγεία και την ανθεκτικότητα των εδαφών μας. Η συχνότητά τους έχει αυξηθεί κατά τα τελευταία έτη. Η έκταση των έντονων επιπτώσεων της ξηρασίας αυξάνεται στην ΕΕ, γεγονός που υποδηλώνει επιδείνωση της κατάστασης των οικοσυστημάτων. Από το 2000, οκτώ έτη υπερέβησαν τον μακροπρόθεσμο μέσο όρο όσον αφορά τις επιπτώσεις της ξηρασίας, εκ των οποίων τα πέντε έτη ανήκαν στην τελευταία δεκαετία⁴. Το ένα δέκατο του αστικού πληθυσμού της Ευρώπης ζει επί του παρόντος σε περιοχές που κινδυνεύουν δυνητικά από πλημμύρες⁵.

Κατά τις δύο τελευταίες περιόδους δασικών πυρκαγιών (2021 και 2022) διαπιστώθηκε η ανησυχητική τάση του αυξημένου αριθμού δασικών πυρκαγιών σε σχέση με τον αναμενόμενο, καθώς και των μεγαλύτερων εκτάσεων καμένης γης. Οι περίοδοι δασικών πυρκαγιών αρχίζουν επίσης νωρίτερα και λήγουν αργότερα εντός του έτους. Ως εκ τούτου, τα τελευταία χρόνια περισσότερα κράτη μέλη έχουν ζητήσει στήριξη από άλλα κράτη μέλη μέσω του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης (UCPM) για την κατάσβεση πυρκαγιών, καθώς έχουν κρίνει ανεπαρκείς τους δικούς τους πόρους αντιμετώπισης.

Ωστόσο, η ενίσχυση των ικανοτήτων αντιμετώπισης των πυρκαγιών, των πλημμυρών, της διάβρωσης του εδάφους και της ξηρασίας δεν αρκεί. Η βελτίωση της υγείας του εδάφους αποτελεί ουσιαστική μέθοδο για την ενίσχυση της πρόληψης και της διαχείρισης καταστροφών.

Η διαχείριση της ξηρασίας και της λειψυδρίας απαιτεί καινοτόμες προσεγγίσεις που συνδυάζουν πιο παραδοσιακές μεθόδους διαχείρισης των κινδύνων από το νερό και την ξηρασία, με έμφαση στην ανάπτυξη μεγαλύτερης ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων. Τα υγιή εδάφη συγκρατούν έως και το 25 % της μάζας τους σε νερό, συμβάλλοντας στην πρόληψη του κινδύνου καταστροφών και λειτουργώντας ως μακροπρόθεσμοι ταμιευτήρες για την αναπλήρωση των συστημάτων υπόγειων υδάτων. Η φυσική ικανότητα των ανθεκτικών εδαφών, υγροτόπων και δασών να αποθηκεύουν νερό είναι υψηλότερη από ό,τι θα μπορούσε

³ Παράγοντες προώθησης της επισιτιστικής ασφάλειας, έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD (2023) 4

⁴ <https://www.eea.europa.eu/ims/drought-impact-on-ecosystems-in-europe>

να επιτευχθεί μέσω δαπανηρών νέων τεχνητών ταμιευτήρων⁶. Η αυξημένη συγκράτηση των υδάτων μπορεί να μετριάσει τις πλημμύρες, καθώς και τις ξηρασίες, και να καταστήσει το περιβάλλον ανθεκτικότερο στις κατολισθήσεις και τη διάβρωση του εδάφους. Συνολικά, οι βασιζόμενες σε φυσικές μεθόδους λύσεις για την πρόληψη των πλημμυρών, για παράδειγμα, έχουν υψηλό λόγο οφέλους/κόστους⁷. Τα υγιή εδάφη με υψηλή υδατοδιαπερατότητα υποστηρίζουν επίσης τη δημιουργία φυτοκάλυψης που προλαμβάνει και ανθίσταται στις δασικές πυρκαγιές.

Πέρα από τη συμβολή τους στην προετοιμασία για τις αυξανόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, τα υγιή εδάφη αποτελούν επίσης προϋπόθεση για την υγεία μας, καθώς και για την υγεία πολλών οικοσυστημάτων. Αποτελούν τη βάση για την παραγωγή γεωργικών τροφίμων και για μια βιώσιμη βιοοικονομία. Δεδομένου ότι το 95 % των τροφίμων μας παράγεται άμεσα ή έμμεσα σε εδάφη, η υποβάθμιση του εδάφους έχει άμεσο αντίκτυπο στην επισιτιστική ασφάλεια. Τα εδάφη αποτελούν επίσης βασική πηγή πρώτων υλών απαραίτητων για την πράσινη και την ψηφιακή μας μετάβαση. Οι φυσικοί πόροι και οι υπηρεσίες που παρέχονται από υγιή οικοσυστήματα, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής τροφίμων, είναι ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητα της οικονομίας και της κοινωνίας μας. Δεδομένου ότι τα υποβαθμισμένα και ρυπασμένα εδάφη έχουν σημαντικά μειωμένη ικανότητα αποθήκευσης άνθρακα και διάθεσης θρεπτικών ουσιών με φυσικό τρόπο στα φυτά, η περαιτέρω υποβάθμιση των ευρωπαϊκών εδαφών θα καταστήσει επίσης δυσχερέστερη την επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων για το κλίμα και των νομικών υποχρεώσεων των κρατών μελών δυνάμει του LULUCF. Παράλληλα, τα υποβαθμισμένα εδάφη μειώνουν την επιχειρηματική σκοπιμότητα της ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας, ενώ τα υγιή εδάφη διασφαλίζουν τα εισοδήματα των γεωργών από την παραγωγή τροφίμων, από την ανθρακοδεσμευτική γεωργία, καθώς και από τα γεωργικά περιουσιακά στοιχεία.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι τόσο σημαντικό οι αρχές των κρατών μελών, οι γεωργοί και άλλοι ιδιοκτήτες γης να αναπτύξουν και να θέσουν σε εφαρμογή τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης και αναγέννησης του εδάφους στον κατάλληλο τόπο. Για τον σκοπό αυτόν, η **πρόταση για το έδαφος** θεσπίζει ένα **στέρεο και συνεκτικό πλαίσιο παρακολούθησης του εδάφους για όλα τα εδάφη** σε ολόκληρη την ΕΕ και αποσκοπεί στη συνεχή βελτίωση της υγείας των εδαφών στην Ένωση με στόχο την επίτευξη υγιών εδαφών έως το 2050. Η πρόταση βασίζεται σε πρακτικές που έχουν ήδη υποστηριχθεί από την κοινή γεωργική πολιτική και δεν εισάγει νέες υποχρεώσεις για τους γεωργούς. Το πλαίσιο παρακολούθησης συνενώνει διάφορες πηγές δεδομένων για το έδαφος, συνδυάζοντας δεδομένα δειγματοληψίας εδάφους από την έρευνα για το πλαίσιο χρήσης και κάλυψης γης⁸ (LUCAS) με δορυφορικά δεδομένα από το Copernicus, δεδομένα που παράγονται στο πλαίσιο της

⁶ [“What the future has in Store: A new Paradigm for Water Storage”](#) («Τι επιφυλάσσει το μέλλον: Ένα νέο πρότυπο αποθήκευσης νερού»), Παγκόσμια Τράπεζα, 2023.

⁷ [“Economics for Prevention and Preparedness: Investment in Disaster Risk management in Europe makes Economic Sense”](#) («Η οικονομική διάσταση της πρόληψης και της ετοιμότητας: Η επένδυση στη διαχείριση κινδύνου καταστροφών στην Ευρώπη είναι από οικονομικής πλευράς λογική»), έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, 2021, συνοπτική έκθεση, σ. 14.

⁸ [Overview - Land cover/use statistics - Eurostat \(europa.eu\)](#)

αποστολής της ΕΕ «Μια ευρωπαϊκή συμφωνία για το έδαφος»⁹, καθώς και εθνικά και ιδιωτικά δεδομένα.

Τούτο θα διευκολύνει τις προσπάθειες των κρατών μελών για την παρακολούθηση των δεσμεύσεών τους στο πλαίσιο του LULUCF και των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, της κοινής γεωργικής πολιτικής, καθώς και στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοθετήματος για την αποκατάσταση της φύσης. Θα συμβάλει στην τακτική έκθεση παρακολούθησης και προοπτικών μηδενικής ρύπανσης¹⁰ και στην παρακολούθηση της βιοποικιλότητας, όπου, μέχρι στιγμής, τα δεδομένα για το έδαφος δεν περιλαμβάνονται στο ίδιο επίπεδο με τα δεδομένα για τον αέρα και τα ύδατα. Ταυτόχρονα, η ακριβής διάγνωση σε ολόκληρη την ΕΕ θα βοηθήσει τις αρχές των κρατών μελών, τους γεωργούς και άλλους ιδιοκτήτες γης να αναπτύξουν και να θέσουν σε εφαρμογή τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης και αναγέννησης του εδάφους.

Τα δεδομένα για το έδαφος θα τροφοδοτήσουν επίσης την ανάπτυξη και την εφαρμογή καινοτόμων, τεχνολογικών και οργανωτικών λύσεων στις γεωργικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της διαφοροποίησης των καλλιεργειών, της γεωργίας ακριβείας, της ανάπτυξης φυτών, των ψηφιοποιημένων εργαλείων διαχείρισης του εδάφους ή της χρήσης λύσεων τεχνητής νοημοσύνης από συστήματα ανίχνευσης και επιτόπια συστήματα μέτρησης. Τούτο θα δώσει στους γεωργούς και στους άλλους ιδιοκτήτες γης τη δυνατότητα να εφαρμόσουν τις καταλληλότερες μεθόδους επεξεργασίας και θα τους βοηθήσει να διατηρήσουν και να αυξήσουν τη γονιμότητα και τις αποδόσεις του εδάφους, ελαχιστοποιώντας παράλληλα την κατανάλωση νερού και θρεπτικών ουσιών. Επιπλέον, τα δεδομένα για το έδαφος επιτρέπουν την ενισχυμένη ανάλυση των τάσεων όσον αφορά την ξηρασία, τη συγκράτηση των υδάτων και τη διάβρωση, συμβάλλοντας στην πρόληψη και τη διαχείριση καταστροφών.

Η πρόταση θεσπίζει επίσης **αρχές βιώσιμης διαχείρισης που εφαρμόζονται στα διαχειριζόμενα εδάφη** στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των εδαφών που χρησιμοποιούνται στη γεωργία. Βοηθά τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να καθορίσουν αναγεννητικές πρακτικές με συμμετοχικό τρόπο μαζί με τους γεωργούς και άλλους διαχειριστές γης.

Η πρόσβαση στα δεδομένα για το έδαφος είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τους δασοκόμους προκειμένου να διατηρήσουν και να ενισχύσουν την οικολογική και κοινωνικοοικονομική αξία των δασών τους. Σχεδόν το ήμισυ της χερσαίας επιφάνειας της ΕΕ καλύπτεται από δάση και άλλες δασικές εκτάσεις, οι οποίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη στήριξη μιας ισχυρής δασικής βιοοικονομίας, στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και στη διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας. Οι δασικές εκτάσεις είναι ο κύριος παράγοντας της καταβόθρας άνθρακα της ΕΕ. Η σημασία των δασών και των πολλαπλών λειτουργιών τους αναμένεται να αυξηθεί στο μέλλον, μεταξύ άλλων ως παρόχων πρώτων υλών για τη βιοοικονομία, με τις

⁹ [Soil health and food \(europa.eu\)](https://europa.eu/soil-health-and-food)

¹⁰ [Zero pollution targets \(europa.eu\)](https://europa.eu/zero-pollution-targets)

εκτεταμένες αξιακές αλυσίδες που βασίζονται στα δάση να στηρίζουν επί του παρόντος 4,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην ΕΕ. Ωστόσο, η κλιματική αλλαγή έχει προκαλέσει σημαντική απώλεια δένδρων και προσωρινή απώλεια δασών σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ κατά τα τελευταία έτη. Οι οικονομικές επιπτώσεις των δασικών πυρκαγιών ανέρχονται σε περίπου 1,5 δισ. ετησίως, ενώ οι αυξανόμενες θερμοκρασίες προβλέπεται να μειώσουν την αξία των δασικών εκτάσεων κατά αρκετές εκατοντάδες δισ. ευρώ έως το τέλος του αιώνα λόγω αλλαγών στη σύνθεση των ειδών.

Η υιοθέτηση, η μεγάλη κλίμακας ανάπτυξη και η επιτυχία νέων βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων, όπως η ανθρακοδεσμευτική γεωργία με βάση την πιστοποίηση απορρόφησης άνθρακα, καθώς και οι ενισχύσεις για οικοσυστημικές υπηρεσίες, απαιτούν δεδομένα υψηλής ποιότητας, ιδίως όσον αφορά τα εδάφη. Η εθελοντική πιστοποίηση υγιούς εδάφους αναμένεται να αυξήσει την αξία του πιστοποιητικού απορρόφησης άνθρακα και να παράσχει στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και στα συναφή τρόφιμα περαιτέρω αναγνώριση εκ μέρους της κοινωνίας και της αγοράς.

Τα οφέλη των γόνιμων εδαφών και η αναγνώριση των μέτρων για την επίτευξη αυτού του στόχου θα συμβάλουν επίσης στην τόνωση της ιδιωτικής χρηματοδότησης, καθώς η βιομηχανία τροφίμων και άλλες επιχειρήσεις έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζουν προγράμματα που αποσκοπούν στην ενίσχυση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και στην υποστήριξη βιώσιμων πρακτικών που σχετίζονται με την υγεία του εδάφους. Η διαφοροποίηση των συστημάτων γεωργικής και δασοκομικής παραγωγής, σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη ποικιλία εμπορεύσιμων προϊόντων, παρέχει επίσης ευκαιρίες για νέες θέσεις εργασίας στην ΕΕ. Οι πρωτοβουλίες ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας μπορούν να χρηματοδοτηθούν μέσω της κοινής γεωργικής πολιτικής, μέσω άλλων χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ, όπως το LIFE και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», μέσω δημόσιας χρηματοδότησης, όπως οι κρατικές ενισχύσεις, μέσω ιδιωτικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με τις αγορές ανθρακούχων εκπομπών, ή μέσω συνδυασμού των ανωτέρω επιλογών χρηματοδότησης.

Πλαίσιο 1. Αξιοποίηση των οφελών από τη βελτίωση των δεδομένων και των γνώσεων

- Η πρόταση για το έδαφος θα δώσει στους γεωργούς και τους δασοκόμους τη δυνατότητα πρόσβασης σε ανεξάρτητες και αμερόληπτες συμβουλές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα εδάφη τους μπορούν να καταστούν υγιή.
- Όλοι οι διαχειριστές γης θα έχουν (εθελοντική) πρόσβαση στην πιστοποίηση της υγείας του εδάφους. Τούτο θα έχει αντίκτυπο στην αξία της γης. Αναμένεται ότι τα υγιή εδάφη θα έχουν υψηλότερη αξία, καθώς θα αποδειχθούν ανθεκτικότερα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της αστάθειας των καιρικών συνθηκών. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για την αγορά γης, καθώς και για τους νεαρούς και νεόκοπους γεωργούς. Τα υγιή εδάφη παράγουν υγιεινά τρόφιμα, αποθηκεύουν περισσότερο άνθρακα, ρυθμίζουν τις ροές των υδάτων και των θρεπτικών ουσιών, και στηρίζουν τη βιοποικιλότητα. Τούτο μπορεί επίσης να αντικατοπτρίζεται στην αγορά, για παράδειγμα στη βιώσιμη επισήμανση ή μέσω πιστωτικών μορίων εκπομπών στο πλαίσιο της πιστοποίησης απορρόφησης άνθρακα.
- Τα δεδομένα για το έδαφος θα δώσουν στους γεωργούς τη δυνατότητα να συνεκτιμούν την ποικιλία των εδαφικών συνθηκών και, ως εκ τούτου, θα τους επιτρέπουν να εφαρμόσουν την καταλληλότερη μέθοδο επεξεργασίας: τούτο θα

οδηγήσει σε αύξηση της γονιμότητας και των αποδόσεων, ελαχιστοποιώντας παράλληλα την κατανάλωση νερού, φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων.

- Τα δεδομένα για τη ρύπανση του εδάφους ζητούνται όλο και περισσότερο από τους ιδιοκτήτες γης και επηρεάζουν την αξία της γης, ιδίως σε περιπτώσεις όπου απαιτείται αποκατάσταση (π.χ. λόγω πρότερης παρουσίας βιομηχανικών εγκαταστάσεων) πριν από την επαναχρησιμοποίηση της γης για άλλους σκοπούς (π.χ. στέγαση).
- Η πρόσβαση σε δεδομένα θα διευκολύνει επίσης την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία σε γεωργικούς τομείς, όπως η γεωργία ακριβείας, η διαχείριση και διαφοροποίηση των καλλιεργειών, τα ψηφιοποιημένα εργαλεία διαχείρισης του εδάφους ή η χρήση λύσεων τεχνητής νοημοσύνης από συστήματα ανίχνευσης και επιτόπια συστήματα μέτρησης.
- Επιπλέον, τα δεδομένα για το έδαφος θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τα κράτη μέλη και την ΕΕ για ενισχυμένη ανάλυση των τάσεων όσον αφορά τις ξηρασίες και τις πλημμύρες, συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη διαχείριση των καταστροφών και στην ανθεκτικότητα.
- Η αποστολή της ΕΕ «Μια ευρωπαϊκή συμφωνία για το έδαφος» δοκιμάζει και επεκτείνει λύσεις για τη βιώσιμη διαχείριση της γης και του εδάφους στη γεωργία, τη δασοκομία και άλλες χρήσεις γης, ώστε να σημειωθεί πρόοδος προς την κατεύθυνση υγιέστερων εδαφών και να προωθηθεί η εναρμονισμένη υποβολή εκθέσεων για το έδαφος και η εναρμονισμένη παρακολούθηση του εδάφους στην Ευρώπη. Τα τρόφιμα αποτελούν επίσης ένα από τα βασικά συστήματα που εξετάζονται στην αποστολή της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η οποία φιλοδοξεί να διαθέτει τουλάχιστον 150 περιφέρειες ή τοπικές οντότητες ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή έως το 2030.
- Η ευρωπαϊκή σύμπραξη για τη βιοποικιλότητα, η ευρωπαϊκή σύμπραξη για την ασφάλεια των υδάτινων πόρων του πλανήτη, η σύμπραξη για τα βιώσιμα συστήματα τροφίμων και η σύμπραξη για την αγροοικολογία είναι συντονισμένες πρωτοβουλίες έρευνας και καινοτομίας, οι οποίες παρέχουν συγκεκριμένες λύσεις στα ενδιαφερόμενα μέρη που πρέπει να αναλάβουν δράση για τα τρόφιμα, το νερό και τη βιοποικιλότητα.

3. Στήριξη ανθεκτικών και βιώσιμων συστημάτων τροφίμων

Η διπλή κρίση της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας βιοποικιλότητας έχει θέσει στο επίκεντρο τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα και την ανάγκη μετάβασης σε βιώσιμα συστήματα γεωργίας και τροφίμων. Από την επιστημονική ανάλυση προκύπτει σαφώς ότι η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιοποικιλότητας συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων απειλών για την επισιτιστική ασφάλεια παγκοσμίως. Για να εξασφαλίσουμε διαρκή επισιτιστική ασφάλεια, πρέπει να αξιοποιήσουμε όλες τις διαθέσιμες λύσεις.

Όπως ορίζεται στην πρόταση νομοθετήματος για την αποκατάσταση της φύσης, είναι επείγουσα ανάγκη να αποκατασταθεί και να ενισχυθεί η βιοποικιλότητα στα γεωργικά οικοσυστήματα, προκειμένου να διασφαλιστεί η μετάβαση σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων και η μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητά τους. Πλέον του 75 % των παγκόσμιων καλλιεργειών τροφίμων και σχεδόν 5 δισ. EUR από τη γεωργική παραγωγή της ΕΕ εξαρτώνται από την επικοινωνία των ζώων. Σύμφωνα με επιστημονικά στοιχεία, τα τελευταία 30 έτη έχουμε ήδη

απολέσει περισσότερα από τα τρία τέταρτα των ιπτάμενων εντόμων. Επί του παρόντος, ένα στα τρία είδη μελισσών και πεταλούδων στην ΕΕ παρουσιάζει μείωση. Τα γεωργικά οικοσυστήματα με βιοποικιλότητα και βιώσιμη διαχείριση είναι πιο ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή. Για να στηρίξουμε την ανθεκτικότητα των γεωργικών οικοσυστημάτων μας, πρέπει να βασιστούμε σε ένα βιώσιμο σύστημα παραγωγής τροφίμων. Τούτο απαιτεί υγιή οικοσυστήματα που στηρίζουν τη γονιμότητα του εδάφους, τον κύκλο των θρεπτικών ουσιών, τη ρύθμιση του κλίματος και των υδάτων, την επικονίαση και τον φυσικό έλεγχο των επιβλαβών οργανισμών.

Η υγιής βιοποικιλότητα και τα λειτουργικά οικοσυστήματα συνεπάγονται τη μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των συστημάτων τροφίμων, των μέσων βιοπορισμού και της κοινωνίας γενικότερα στους κλυδωνισμούς και τις ακραίες καταστάσεις. Τα οικοσυστήματα και οι οικότοποι που διευκολύνουν τη βιοποικιλότητα ωφελούν τη συνολική σταθερότητα της φυτικής παραγωγής. Μια βιοσιμότερη γεωργική παραγωγή που εξαρτάται λιγότερο από λιπάσματα και χημικά/φυτοφάρμακα θα καταστήσει τον τομέα λιγότερο εξαρτώμενο από εξωτερικές εισροές και εν γένει ανθεκτικότερο, ακόμα και στις αναπόφευκτες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Τούτο ισχύει επίσης για τη δασοκομία, την αλιεία και άλλους τομείς που εξαρτώνται από τη φύση. Τα αποκατεστημένα οικοσυστήματα με μεγαλύτερη βιοποικιλότητα θα είναι ανθεκτικότερα στις εξωτερικές απειλές και στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών.

Η ΚΓΠ, μέσω οικολογικών προγραμμάτων, γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών μέτρων και πράσινων επενδυτικών ενισχύσεων, παρέχει στήριξη για την ανάπτυξη βιώσιμων πρακτικών, όπως η αγροοικολογία και η βιολογική γεωργία (97,6 δις. EUR για την περίοδο 2023-2027). Επιπλέον, η ΚΓΠ προβλέπει υποχρεώσεις και στήριξη για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στους γεωργούς, οι οποίες είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση σημαντικών αλλαγών στα γεωργικά συστήματα ή για την καθιέρωση καινοτόμων ή σύνθετων πρακτικών. Παράλληλα, εταιρείες εντός και εκτός της τροφικής αλυσίδας παρέχουν μια ταχέως αναδυόμενη ποικιλία ιδιωτικής χρηματοδότησης για την αναγεννητική γεωργία.

Στο πλαίσιο των αναγκαίων προσπαθειών για μεγαλύτερη βιωσιμότητα, οι γεωργοί χρειάζονται πρόσβαση σε καινοτομίες αιχμής. Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας τόσο της γεωργίας όσο και των δασικών εκτάσεων, και να παράσχουν τα μέσα για την προστασία της συγκομιδής από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, παρατηρείται από τους βελτιωτές και τους γεωργούς στην ΕΕ και παγκοσμίως σημαντική ζήτηση για καλύτερα προσαρμοσμένες ποικιλίες, στην ανάπτυξη των οποίων αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο όλα τα είδη προσεγγίσεων βελτίωσης, συμπεριλαμβανομένων των νέων γονιδιοματικών τεχνικών.

Οι νέες γονιδιοματικές τεχνικές (NGT) αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Αυτές οι καινοτόμες τεχνικές μπορούν να βελτιώσουν τις καλλιέργειες. Στα παραδείγματα συγκαταλέγονται τα φυτά με βελτιωμένη αντοχή ή ανθεκτικότητα σε φυτικές ασθένειες και επιβλαβείς οργανισμούς, τα φυτά με βελτιωμένη αντοχή ή ανθεκτικότητα στις

επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των ακραίων θερμοκρασιών ή ξηρασιών, η βελτίωση της αποδοτικότητας των θρεπτικών ουσιών και της χρήσης νερού στα φυτά, καθώς και τα φυτά με υψηλότερες αποδόσεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η εφαρμογή αυτών των νέων τεχνικών στη βελτίωση των φυτών σημαίνει ότι τα φυτά μπορούν να αναπτυχθούν ταχύτερα (π.χ., ενώ ένα φυτό που αναπτύχθηκε μέσω των νέων γονιδιωματικών τεχνικών μπορεί να χρειαστεί λίγα μόνο έτη ώσπου να φτάσει στην αγορά, ενδέχεται να χρειαστούν 10-15 έτη για το ίδιο φυτό, εάν βελτιωθεί με συμβατικές μεθόδους βελτίωσης), φθηνότερα και, ειδικότερα, ότι οι τροποποιήσεις θα είναι πιο στοχευμένες και ακριβείς από ό,τι με τη χρήση των συμβατικών μεθόδων βελτίωσης ή των καθιερωμένων γονιδιωματικών τεχνικών. Ένα σύγχρονο σύνολο κανόνων μπορεί να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της ενωσιακής γεωργίας, να απελευθερώσει το ερευνητικό δυναμικό της ΕΕ και να προσφέρει μεγαλύτερη ποικιλία τροφίμων στους καταναλωτές, αυξάνοντας παράλληλα την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια. Τα φυτά που βασίζονται στις νέες γονιδιωματικές τεχνικές μπορεί επίσης να συμβάλουν στη μείωση της χρήσης των φυτοφαρμάκων και του συνδεδεμένου με αυτά κινδύνου. Στην εν λόγω μείωση αποσκοπεί η πρόταση κανονισμού σχετικά με την ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων¹¹.

Η πρόταση για τις νέες γονιδιωματικές τεχνικές συνδυάζει υψηλό επίπεδο προστασίας τόσο για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων όσο και για το περιβάλλον, καθώς συμβάλλει σε ένα ανθεκτικό και βιώσιμο σύστημα τροφίμων μέσω καινοτόμων φυτικών προϊόντων. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει απαιτήσεις για την εμπορία φυτών που βασίζονται σε νέες γονιδιωματικές τεχνικές και προϊόντων, οι οποίες —προκειμένου να αποφευχθεί η περιττή επιβάρυνση— λαμβάνουν υπόψη ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι νέες γονιδιωματικές τεχνικές οδηγούν σε φυτά και προϊόντα που είναι συγκρίσιμα με εκείνα των συμβατικών μεθόδων βελτίωσης και, σε άλλες περιπτώσεις, συνεπάγονται πιο σύνθετες τροποποιήσεις. Επίσης, προτείνονται σαφείς κανόνες για τη διασφάλιση της διαφάνειας σχετικά με τα φυτά και τα προϊόντα που παράγονται με νέες γονιδιωματικές τεχνικές, συμπεριλαμβανομένης της επισήμανσης των σπόρων. Αυτό θα προσφέρει στους γεωργούς μια σαφή και τεκμηριωμένη επιλογή. Ταυτόχρονα, η παρούσα πρόταση δρα συμπληρωματικά προς άλλες βιώσιμες γεωργικές μεθόδους, όπως η βιολογική γεωργία, οι οποίες δεν θα χρησιμοποιούν νέες γονιδιωματικές τεχνικές.

Το προτεινόμενο ευνοϊκό πλαίσιο θα στηρίξει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής έρευνας και των διαφόρων τομέων της βελτίωσης των φυτών και της γεωργίας. Ο ευρωπαϊκός τομέας σπόρων είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στην παγκόσμια αγορά σπόρων¹² (20 % της παγκόσμιας αγοράς με εκτιμώμενη αξία 7-10 δισ. EUR, με περίπου 7000 ΜΜΕ,

¹¹ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 [COM (2022)305 final – 2022/0196 (COD)]

¹² Ragonnaud G., 2013. The EU seed and Plant Reproductive Material Market in Perspective: A Focus on Companies and Market Shares (Η πραγματική όψη της αγοράς σπόρων και φυτικού αναπαραγωγικού υλικού της ΕΕ: Εστίαση στις εταιρείες και τα μερίδια αγοράς). Θεματικό Τμήμα Β: Διαρθρωτικές πολιτικές και πολιτικές συνοχής. Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

των οποίων η μακροπρόθεσμη ικανότητα καινοτομίας, η ανταγωνιστικότητα και η παραγωγή στην ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ) και η ικανότητα χρήσης καινοτόμων τεχνολογιών αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και της συνεχούς συμβολής της στην παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια. Η καινοτομία θα θέσει την ΕΕ στην πρώτη γραμμή των τεχνολογικών εξελίξεων και των παγκόσμιων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών οφελών που προκύπτουν από αυτές τις νέες τεχνολογίες. Η πρόταση εισάγει μια ταχεία διαδικασία για τις επιχειρήσεις, οι οποίες θα πρέπει είτε να αποδείξουν ότι οι μονάδες που βασίζονται σε νέες γονιδιοματικές τεχνικές είναι ισοδύναμες με τις μονάδες συμβατικής βελτίωσης, είτε να υποβληθούν σε αναλογική και βάσει κινδύνου αξιολόγηση του περιβάλλοντος και της ασφάλειας, επιταχύνοντας έτσι τη διαθεσιμότητα των φυτών και των προϊόντων που λαμβάνονται από αυτές, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων και των ζωοτροφών, προς όφελος των γεωργών και των καταναλωτών.

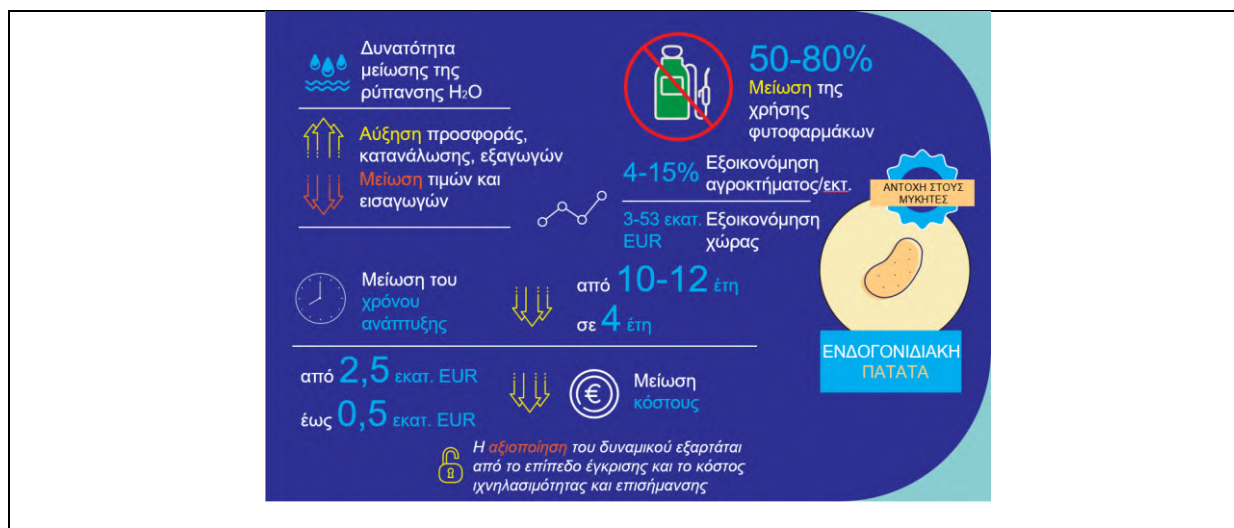
Πλαίσιο 2. Νέες γονιδιοματικές τεχνικές — ασφαλή και βιώσιμα τρόφιμα

Πατάτες ανθεκτικές στις ασθένειες¹³

Είναι δύσκολο να δημιουργηθούν βελτιωμένες ποικιλίες πατάτας ανθεκτικές στους μύκητες, επειδή οι μυκητιασικές νόσοι είναι σοβαρές και μπορούν να υπερκεράσουν την ανθεκτικότητα. Λόγω της χαμηλής διαθεσιμότητας ανθεκτικών ποικιλιών, οι πατάτες συγκαταλέγονται μεταξύ των καλλιεργειών όπου χρησιμοποιούνται τα περισσότερα φυτοφάρμακα. Οι νέες γονιδιοματικές τεχνικές μπορούν να στηρίξουν και να επιταχύνουν τη διαδικασία βελτίωσης ώστε να καταστεί δυνατή η ταχύτερη πρόσβαση σε ποικιλίες ανθεκτικές στους μύκητες.

Σε ποικιλίες με διαρκή αντοχή στις ασθένειες αυτές η χρήση μυκητοκτόνων θα μπορούσε να μειωθεί χωρίς να επηρεασθούν οι αποδόσεις. Στις πατάτες μπορεί να επιτευχθεί μείωση της χρήσης μυκητοκτόνων κατά 50-80 %, η οποία συνιστά εξοικονόμηση κόστους για τους γεωργούς, καθώς και σημαντικό περιβαλλοντικό όφελος. Για παράδειγμα, οι πατάτες που είναι ανθεκτικές στον περονόσπορο εκτιμάται ότι επιφέρουν εξοικονόμηση κόστους κατά 4 έως 15 % ανά εκτάριο.

¹³ Schneider, K., Barreiro-Hurle, J., Kessel, G. et al., 2023. Economic and environmental impacts of disease resistant crops developed with cisgenesis (Οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ανθεκτικών στις ασθένειες καλλιεργειών που αναπτύσσονται με ενδογένεση). EUR 31355, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο. <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/6722f0e9-1ae5-11ee-806b-01aa75ed71a1>

Είναι σημαντικό το νομοθετικό πλαίσιο να είναι ισορροπημένο, καλώς διαμορφωμένο και να διασφαλίζει την πρόσβαση των γεωργών και των βελτιωτών σε κατοχυρωμένες με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας τεχνικές και υλικό, ώστε να προωθεί την ποικιλομορφία των σπόρων σε προσιτές τιμές και να διασφαλίζει τη βελτίωση και την καλλιέργεια μη κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συμβατικών και βιολογικών καλλιεργειών, ενώ παράλληλα θα στηρίζει σθεναρά την καινοτομία στη βελτίωση των φυτών μέσω της διατήρησης επενδυτικών κινήτρων, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει, στο πλαίσιο ευρύτερης ανάλυσης της αγοράς, τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει η κατοχύρωση φυτών με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και οι σχετικές πρακτικές αδειοδότησης και διαφάνειας στην καινοτομία στον τομέα της βελτίωσης των φυτών, στην πρόσβαση των βελτιωτών σε γενετικό υλικό και τεχνικές και στη διαθεσιμότητα σπόρων στους γεωργούς, καθώς και στη συνολική ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας βιοτεχνολογίας της ΕΕ. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση σχετικά με τα πορίσματά της έως το 2026. Θα εντοπίσει πιθανές προκλήσεις στον τομέα και θα χρησιμεύσει ως βάση για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με πιθανές επακόλουθες ενέργειες.

Μαζί με τη σημερινή δέσμη μέτρων, η Επιτροπή ανταποκρίνεται επίσης στο αίτημα του Συμβουλίου να υποβάλει μελέτη που θα συμπληρώνει την εκτίμηση επιπτώσεων της πρότασης κανονισμού για την **ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων**. Τα πρόσθετα στοιχεία δείχνουν ότι η πρόταση θα συμβάλει στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών της ΕΕ. Με βάση το ανεπίσημο έγγραφο της Επιτροπής του 2022, το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής των περιορισμών σε ευαίσθητους τομείς μπορεί να συμβάλει στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, έχοντας παράλληλα περιορισμένο αντίκτυπο στη γεωργία. Τα πρόσθετα στοιχεία υποδεικνύουν επίσης για τους συννομοθέτες πιθανούς τρόπους εξέτασης μεθόδων περαιτέρω μείωσης του διοικητικού φόρτου, ιδίως για τις πολύ μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, και τονίζουν τη σημασία της διαθεσιμότητας επαρκών εναλλακτικών λύσεων αντί των χημικών φυτοφαρμάκων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή περιγράφει πιθανές επιλογές που θα μπορούσαν να εξετάσουν οι συννομοθέτες, ιδίως όσον αφορά τον καθορισμό συντομότερων προθεσμιών για την υποβολή από τα κράτη μέλη σχεδίων εκθέσεων

αξιολόγησης για νέες δραστικές ουσίες βιολογικού ελέγχου, τη δυνατότητα προσωρινών εγκρίσεων σε επίπεδο κρατών μελών για τα προϊόντα βιολογικού ελέγχου και τη χορήγηση εγκρίσεων για απεριόριστο χρονικό διάστημα σε επίπεδο ΕΕ για δραστικές ουσίες βιολογικού ελέγχου. Αυτό θα σήμαινε ότι η τρέχουσα χρονοβόρα διαδικασία έγκρισης θα μειωνόταν σημαντικά και ότι θα μπορούν να αναπτυχθούν σχεδόν αμέσως νέες βιολογικές εναλλακτικές λύσεις, μόλις τα κράτη μέλη θα έχουν ολοκληρώσει την πρώτη αξιολόγηση.

Ο προτεινόμενος κανονισμός για την παραγωγή και την εμπορία φυτικού αναπαραγωγικού υλικού θα ενοποιήσει, θα επικαιροποιήσει και θα απλουστεύσει το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για όλους τους τομείς σπόρων αντικαθιστώντας τις 10 υφιστάμενες οδηγίες. Θα δώσει στους γεωργούς πρόσβαση σε ποικίλους, υψηλής ποιότητας σπόρους και άλλο φυτικό αναπαραγωγικό υλικό που εγγυώνται σταθερές αποδόσεις, ανθεκτικότητα και άλλα χαρακτηριστικά χάρη σε ανθεκτικές φυτικές ποικιλίες με ενισχυμένες απαιτήσεις βιωσιμότητας στις δοκιμές ποικιλιών (π.χ. ανθεκτικότητα στις ασθένειες) για όλες τις ομάδες καλλιεργειών που υπόκεινται σε ρυθμίσεις. Οι σπόροι που προέρχονται από τις εν λόγω ποικιλίες θα προσαρμοστούν καλύτερα στις πιέσεις της κλιματικής αλλαγής και θα συμβάλουν στη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας. Διευκολύνοντας την καταχώριση βιολογικών ποικιλιών μέσω κανόνων προσαρμοσμένων στις αρχές της βιολογικής γεωργίας, η πρόταση θα συμβάλει στην επίτευξη ποσοστού 25 % της γεωργικής γης υπό βιολογική καλλιέργεια. Η πρόταση θα συνδράμει στη διατήρηση και την ενίσχυση της γενετικής ποικιλότητας των καλλιεργειών με τη θέσπιση ηπιότερων κανόνων για τις διατηρητέες ποικιλίες, τα δίκτυα διατήρησης σπόρων και την ανταλλαγή ειδών σπόρων μεταξύ γεωργών, θα στηρίξει δε την ανάπτυξη μειγμάτων σπόρων. Θα αυξήσει επίσης την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων καταχώρισης/πιστοποίησης, παρέχοντας μεγαλύτερη ευελιξία στους φορείς εκμετάλλευσης και καθιστώντας δυνατή τη χρήση βιομοριακών τεχνικών και την ψηφιοποίηση.

Η πρόταση κανονισμού σχετικά με την παραγωγή και την εμπορία δασικού αναπαραγωγικού υλικού θα συμβάλει στη διασφάλιση της φύτευσης του κατάλληλου δένδρου στον κατάλληλο τόπο, ώστε τα δάση να ευδοκιμήσουν υπό τις τρέχουσες και τις προβλεπόμενες μελλοντικές κλιματικές συνθήκες. Η αξιολόγηση των χαρακτηριστικών βιωσιμότητας των μητρικών δένδρων επιτρέπει την επιτάχυνση της προσαρμογής των δασών στην κλιματική αλλαγή, διασφαλίζοντας έτσι τη συνέχιση της παραγωγικότητάς τους στο μέλλον. Οι κανόνες για τη διευκόλυνση της διατήρησης των απειλούμενων με εξαφάνιση δασικών γενετικών πόρων θα ενισχύσουν τη γενετική ποικιλότητα των δένδρων. Τα εθνικά σχέδια έκτακτης ανάγκης θα συμβάλουν στη διασφάλιση επαρκούς εφοδιασμού με δασικό αναπαραγωγικό υλικό για την αναδάσωση περιοχών που επλήγησαν από ακραία καιρικά φαινόμενα, πυρκαγιές, εξάρσεις εμφάνισης επιβλαβών οργανισμών και άλλες καταστροφές. Ο κανονισμός παρέχει ευελιξία για την εφαρμογή ειδικών προσεγγίσεων και δράσεων σε διάφορους τύπους δασών και δασικών οικοσυστημάτων, συμβάλλει δε στη δημιουργία ανθεκτικών δασών, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων. Υποστηρίζει επίσης τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των δασικών φυτογενετικών πόρων.

4. Διασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των προϊόντων μέσω της αντιμετώπισης της σπατάλης τροφίμων και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων

Η σπατάλη τροφίμων είναι μία από τις μεγαλύτερες πηγές αναποτελεσματικότητας και επιβαρύνει αδικαιολόγητα τους περιορισμένους φυσικούς πόρους, όπως η χρήση γης και νερού. Περίπου 59 εκατομμύρια τόνοι τροφίμων (131 kg/κάτοικο) σπαταλώνται κάθε χρόνο στην ΕΕ, με εκτιμώμενη αγοραία αξία 132 δισ. EUR¹⁴. Πάνω από το ήμισυ της σπατάλης τροφίμων (53 %) οφείλεται στα νοικοκυριά, μετά από τα οποία έπεται ο τομέας της μεταποίησης (20 %). Είναι επίσης απλώς απαράδεκτο να σπαταλώνται τρόφιμα σε αυτή την κλίμακα, τη στιγμή που η πείνα αυξάνεται παγκοσμίως και 32,6 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα για ένα σωστό γεύμα κάθε δεύτερη ημέρα.

Η καταπολέμηση της σπατάλης τροφίμων έχει τριπλό όφελος: εξοικονομεί τρόφιμα για ανθρώπινη κατανάλωση και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στην επισιτιστική ασφάλεια. Βοηθά τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές να εξοικονομούν χρήματα και μειώνει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής και κατανάλωσης τροφίμων.

Παρά την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σχετικά με τις αρνητικές συνέπειες της σπατάλης τροφίμων, το πλήρες δυναμικό της μείωσης της σπατάλης τροφίμων δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί. Οι προτεινόμενοι στόχοι μείωσης της σπατάλης τροφίμων για τα κράτη μέλη της ΕΕ στηρίζουν τη δέσμευσή τους, στο πλαίσιο των παγκόσμιων Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, να κινηθούν προς τη μείωση κατά το ήμισυ της σπατάλης τροφίμων σε επίπεδο λιανικής πώλησης και καταναλωτή έως το 2030. Οι στόχοι θα ενισχύσουν τις προσπάθειες για την ανάπτυξη ενός ολόενα και πιο βιώσιμου συστήματος τροφίμων. Προκειμένου να διασφαλιστεί κοινή και επιμερισμένη ευθύνη σε ολόκληρη την ΕΕ, η **πρόταση για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων** θέτει τον ίδιο στόχο για κάθε κράτος μέλος, αφήνοντας σε κάθε κράτος μέλος τη λήψη των πλέον αποτελεσματικών μέτρων, προσαρμοσμένων στη συγκεκριμένη εθνική του κατάσταση, με την υποστήριξη πρωτοβουλιών για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και αποτελεσμάτων, όπως η πλατφόρμα της ΕΕ για την απώλεια και τη σπατάλη τροφίμων. Σε συνέχεια της νομοθετικής πρότασης, η Επιτροπή δημοσιεύει σήμερα μια συλλογή λύσεων για να βοηθήσει όλους τους φορείς να αποτρέψουν τη σπατάλη τροφίμων σε επίπεδο καταναλωτή¹⁵. Η συλλογή ανταποκρίνεται στις συστάσεις των ομάδων πολιτών που συγκλήθηκαν πρόσφατα για την υποστήριξη της αλλαγής συμπεριφοράς των καταναλωτών¹⁶. Οι στόχοι μείωσης της σπατάλης τροφίμων αναμένεται να αποφέρουν σημαντικά περιβαλλοντικά οφέλη και εξοικονόμηση χρημάτων για τους καταναλωτές (περίπου 400 EUR/νοικοκυριό ετησίως).

Για να αντιμετωπιστούν τα κομβικά σημεία πρόκλησης της σπατάλης τροφίμων στην ΕΕ και να επιταχυνθεί η πρόοδος των κρατών μελών προς την πραγμάτωση της φιλοδοξίας σε

¹⁴ [Food waste and food waste prevention - estimates \(Η σπατάλη τροφίμων και η πρόληψή της — εκτιμήσεις\) — Statistics Explained \(europa.eu\)](#)

¹⁵ [European Consumer Food Waste Forum \(Ευρωπαϊκό φόρουμ για τη σπατάλη τροφίμων από τους καταναλωτές\) Knowledge for policy \(europa.eu\)](#)

¹⁶ [ECPI_Citizens Recommendations_EN_final.pdf \(europa.eu\)](#)

διεθνές επίπεδο, οι ειδικοί στόχοι μείωσης της σπατάλης τροφίμων διαφοροποιούνται κατά μήκος της τροφικής αλυσίδας και βασίζονται στα πλέον πρόσφατα επιστημονικά στοιχεία. Η συνεχής συλλογή δεδομένων θα επιτρέψει την παρακολούθηση και επανεξέταση της προόδου και την πραγματοποίηση τυχόν αναγκαίων προσαρμογών, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο των κρατών μελών με την πάροδο του χρόνου. Τούτο θα στηρίξει την ισχυρή συμβολή της ΕΕ στον στόχο 12.3 των ΣΒΑ έως το 2030 και θα τροφοδοτήσει τη φιλοδοξία για περαιτέρω πρόοδο μετά την ημερομηνία αυτή.

Η σπατάλη κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων επιβαρύνει επίσης αδικαιολόγητα τους περιορισμένους φυσικούς πόρους. Περίπου το 78 % των αποβλήτων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων δεν συλλέγονται χωριστά από τους καταναλωτές και καταλήγουν στα μεικτά οικιακά απόβλητα που προορίζονται για αποτέφρωση ή υγειονομική ταφή. Αυτή η μη αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων διαχείριση των αποβλήτων δεν συνάδει με τους στόχους της κυκλικής οικονομίας και οδηγεί σε περιβαλλοντική ζημία στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων στις αναπτυσσόμενες χώρες και στους ευάλωτους πληθυσμούς, μέσω υπερβολικών επιπέδων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, κατανάλωσης νερού, ρύπανσης και χρήσης γης. Οι προτεινόμενοι κανόνες για τη θέσπιση διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και για τη διασφάλιση της ορθής διαχείρισης των αποβλήτων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αποσκοπούν στην εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, καθώς και στην τόνωση δραστηριοτήτων που δημιουργούν αξία και διαθέτουν τη σημαντική δυνατότητα δημιουργίας τοπικών θέσεων εργασίας. Οι κανόνες αυτοί θα ενισχύσουν την αγορά μεταχειρισμένων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, στηρίζοντας τις πολλές επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας που δραστηριοποιούνται σε αυτήν, και θα τονώσουν την καινοτομία στην ανακύκλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Με την αύξηση της διαθεσιμότητας χρησιμοποιημένων ενδυμάτων θα δημιουργηθούν ευκαιρίες εξοικονόμησης κόστους για τους πολίτες εντός και εκτός της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα εξοικονομηθούν φυσικοί πόροι. Οι εναρμονισμένοι κανόνες για τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού θα διευκολύνουν επίσης την ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς και θα στηρίξουν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της υποχρέωσης χωριστής συλλογής κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων με συνεκτικό τρόπο από το 2025, ώστε να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού για τους οικονομικούς φορείς.

5. Συμπεράσματα

Οι συνέπειες της κλιματικής κρίσης και της κρίσης βιοποικιλότητας γίνονται όλο και πιο ορατές, μεταξύ άλλων και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επηρεάζουν ήδη σχεδόν κάθε πολίτη και κάθε τομέα της οικονομίας. Δεδομένου ότι συνδέονται στενά, απαιτείται δράση και προς τις δύο κατευθύνσεις, καθώς η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιοποικιλότητας αποτελούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Μολονότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη νομοθεσία για το κλίμα, είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί το ίδιο και για τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων της ΕΕ, η οποία

συμβάλλει συγχρόνως θετικά στη βιοποικιλότητα, στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν.

Οι νομοθετικές προτάσεις που παρουσιάζονται σήμερα είναι απαραίτητες για την τήρηση της δέσμευσης της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα, καθώς οι πυλώνες για το κλίμα και τους φυσικούς πόρους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αλληλοσυμπληρώνονται. Θέτουν επίσης τη βάση για τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης επισιτιστικής ασφάλειας για τους ευρωπαίους πολίτες. Η σημερινή πρόταση για το έδαφος, για παράδειγμα, θα συμβάλει στην υλοποίηση της δέσμευσης για αύξηση της ικανότητας απορρόφησης των φυσικών καταβροθών άνθρακα στο πλαίσιο του LULUCF, καθώς και των στόχων που καθορίζονται από το νομοθέτημα για την αποκατάσταση της φύσης και το ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα, τα οποία αποτελούν αμφότερα εμβληματικές προτάσεις στο πλαίσιο του πυλώνα για το κλίμα και τους φυσικούς πόρους της Πράσινης Συμφωνίας. Μόνο τα υγιή εδάφη μπορούν να αποθηκεύουν άνθρακα και να παρέχουν ακμάζοντα χερσαία οικοσυστήματα ανθεκτικότερα στην ξηρασία, τις πλημμύρες, τους καύσωνες και άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα που σχετίζονται με το κλίμα, συμβάλλοντας έτσι στη συνολική ανθεκτικότητα της ΕΕ. Μόνο υγιείς φυσικοί πόροι έχουν την ικανότητα να διασφαλίσουν την πορεία μας προς την κλιματική ουδετερότητα. Το προτεινόμενο πλαίσιο παρακολούθησης και τα σχετικά δεδομένα είναι απαραίτητα για την προσαρμογή των επακόλουθων μέτρων αποκατάστασης στις τοπικές ανάγκες. Ταυτόχρονα, η παρούσα πρόταση είναι καίριας σημασίας για τη διευκόλυνση των απαιτήσεων παρακολούθησης στο πλαίσιο του LULUCF και της ΚΓΠ. Συμπληρώνει επίσης την πρόταση για την πιστοποίηση της απορρόφησης άνθρακα. Τα υγιή εδάφη θα αυξήσουν την ποσότητα του αποθηκευμένου άνθρακα και, ως εκ τούτου, την αξία των σχετικών πιστωτικών μορίων εκπομπών, ενισχύοντας τα εισοδήματα των γεωργών.

Συνολικά, οι προτάσεις που έχουν ήδη υποβληθεί στο πλαίσιο του πυλώνα για τους φυσικούς πόρους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, όπως συμπληρώνονται με τη σημερινή δέσμη μέτρων, είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεων της ΕΕ βάσει της ήδη εγκριθείσας νομοθεσίας για το κλίμα, καθώς και των πολυμερών δεσμεύσεων της ΕΕ δυνάμει του πλαισίου για τη βιοποικιλότητα Κουνμίνγκ-Μόντρεαλ, καθώς η ΕΕ εξακολουθεί να εργάζεται από κοινού με τις χώρες εταίρους της για ένα βιώσιμο μέλλον. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγκρίνουν ταχέως τις πρωτοβουλίες στο πλαίσιο του εν λόγω πυλώνα της Πράσινης Συμφωνίας.